

Mesterbrev

Postboks 5145, 0302 Oslo

Kunnskapsdepartementet

Kopi: Nærings- og fiskeridepartementet

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato: 7. mars 2023

Høringsinnspill NOU 2022:17 NOU 2022:17 Veier inn – ny modell for opptak til universiteter og høyskoler

Mesterbrevnemnda er et trepartssamarbeid oppnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet, og styrer mesterbrevordningen i Norge. Nemnda har ansvaret for mesterkvalifikasjonen. Dette høringssvaret er drøftet i Mesterbrevnemnda, hvor partenes representanter fra NHO og LO til sammen har besluttende myndighet.

Mesterbrevordningen er et viktig nærings- og kompetansepolitisk virkemiddel. Ordningen omfatter i dag om lag 70 mesterfag.

Utvalget kommer med anbefalinger til Kunnskapsdepartementet om et opptaksregelverk som er basert på prinsipper om at det skal være mest mulig rettferdig, effektivt og enkelt å forstå.

I høringsnotatet bes det om at konsekvenser av eventuelle endringer i enkeltemner vurderes opp mot helheten.

Mesterbrevnemndas høringsinnspill

Mesterbrevnemnda er positive til utvalgets forslag til ny og helhetlig modell for opptak til universiteter og høyskoler, og mener det er viktig og riktig å etablere en modell som skal være mest mulig rettferdig, effektiv og enkel å forstå. Samt at reglene i hovedsak skal være like for alle som søker opptak til universiteter og høyskoler, uavhengig av hvilket studium de søker på.

Videre er det positivt at kvalifisering til høyere utdanning også i den nye modellen kan skje gjennom fullføring av toårig høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) og at det skal være mulig å få unntak fra kravet om generell studiekompetanse gjennom realkompetansevurdering og Y-vei.

Mesterbrevnemnda er positive til at det etableres en rangering i opptakssystemet basert på to kvoter, karakterkvote og opptaksprøvekvote. Nemnda ser og at innføring av opptakskvote kan bidra til å redusere

behovet for, og omfanget av, søknader på bakgrunn av realkompetanse og muligens også Y-vei. Men som også utvalget er inne på kan utviklingen på dette området trekke i begge retninger. Ordningen med realkompetansevurdering gir mulighet til omstilling og livslang læring. Samtidig øker andelen som fullfører videregående opplæring, og andelen kan øke med innføringen av fullføringsretten.

Angående realkompetansevurdering sier utvalget i kapittel 5 at denne ordningen bør bestå, men at det *"kan være vanskelig å gjøre gode og rettferdige individuelle vurderinger av en persons reelle kvalifikasjoner ut fra de ulike dokumentasjonskravene søkerne har"* (side 58 og 59 i utredningen). Samtidig sies det i kapittel 6.2.3 at *"søkere som er kvalifisert gjennom realkompetansevurdering konkurrerer i opptaksprøvekvoten"* (side 76).

- Spørsmålet for denne gruppen er da om de som søker på bakgrunn av realkompetanse og Y-vei også må gjennom opptaksprøven, eller om de konkurrerer med gruppen som gjennomfører opptaksprøve om en studieplass?
- Dersom det er slik at "realkompetansesøkere" og "Y-veis søkere" også må gjennom opptaksprøve innebærer vel det at realkompetansevurderingen og Y-veis vurderingen er unødvendig ressursbruk både for den enkelte som må utarbeide søknaden og for institusjonen som må vurdere søknaden, i og med at dette blir en vurdering av om de er kvalifisert til å ta opptaksprøve?
- På den annen side. Dersom "realkompetansesøkere" ikke skal ta opptaksprøve. Vil de da konkurrere om studieplass i opptaksprøvekvoten, eller kommer denne gruppen i en "tredje-kvotest"?
- Slik Mesterbrevnemnda tolker forslag til ny modell for opptak må veien fram til opptak for de som søker på bakgrunn av realkompetanse og Y-vei avklares. For Mesterbrevnemnda er det viktig at det i den nye opptaksmodellen ikke gjøres vanskeligere å søke om opptak til høyere utdanning enn hva det er i dag for de som søker på bakgrunn av realkompetanse.

Kvalifikasjonen Mesterbrev

Mesterbrevet er en formell, høyere yrkesfaglig leder- og etablerer kvalifikasjon hjemlet i mesterbrevloven under Nærings- og fiskeridepartementet.¹ Mesterbrevnemnda fastsetter kvalifikasjonskravene til mesterbrevet og sikrer at mesterkompetansen til enhver tid møter samfunnets og næringenes krav.

En mester har oppnådd den høyeste kompetansen på læringsstigen lærling – svenn – mester. Mesteren har en lederkompetanse som er nært knyttet til utøvelse av faget, og kvalifikasjonen gir kompetanse på høyt nivå både som fagekspert og leder.

Mesterkvalifikasjonen består av selvstendig praksis i faget etter fag-/svennebrev i et mesterfag, og mesterutdanning eller tilsvarende utdanning. Kravet til praksis er nedfelt i egen forskrift. Mesterbrevnemnda vedtar studieplaner for hvert mesterfag og utvikler og holder disse oppdatert i nært samarbeid med partene i arbeidslivet. Partenes juridiske vedtakskompetanse gjennom representasjonen i nemnda sikrer på denne måten kvalifikasjonens kvalitet og relevans. Som leder i en håndverksbedrift har mesteren et særlig ansvar for opplæring og kompetanseutvikling for lærlinger og svenner i eget fag.

---

¹ Lov om mesterbrev i håndverk og annen næring (mesterbrevloven), <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1986-06-20-35>

Mesterbrev

Postboks 5145, 0302 Oslo

Kvalifikasjonen styres gjennom offentlige, nasjonale studieplaner for hvert enkelt mesterfag. Planene vedtas av Mesterbrevnemnda. Studieplanene er utformet med læringsutbyttebeskrivelser og er utarbeidet i nært samarbeid med fagenes parter.

Mesterutdanningen består av tre fagområder: Bedriftsledelse, faglig ledelse og faglig fordypning. Utdanningen har en varighet på 1 ½ til 2 år, er fleksibel og spesielt tilrettelagt for studenter som er i fullt arbeid.

Mesterkvalifikasjonens lange, internasjonale historie med utgangspunkt i tradisjonelle håndverksbedrifter er grunnlaget for dagens mesterkvalifikasjon, som har et bredere nedslagsfelt. Kvalifikasjonen er i dag viktig både i privat og offentlig sektor, over hele landet.

Mesterkvalifikasjonen holder et høyt faglig nivå og må forstås på lik linje med utdanningskvalifikasjonene som i dag er innplassert i NKR. Av den grunn er det mulig at det kan være mer hensiktsmessigs måter å se på inntaksregler for for eksempel en kokkmester til hotelledelse, eller en byggmester til byggingeniør studier, mester innen grafiske eller estetiske fag til kunst- og håndverkstudium.

Mesterbrevnemnda stiller seg positiv til å bidra i arbeidet med å forenkle behandlingen av søknader om opptak på bakgrunn av realkompetanse, blant ved å kunne klargjøre hvilken kompetanse den ulike mester har.

Kompetansebehovet

De siste årene har det kommet en rekke utredninger og analyser av kompetansebehovet, som NHOs kompetansebarometer, Kompetansebehovsutvalget og SSB. I disse, med flere, er det identifisert utdanninger, bransjer og fagområder hvor kompetansegapet er stort og vil øke fremover. Alle disse bidragene er relativt samstemte om at behovet for fagarbeidere og håndverkere er det mest presserende.

I NHOs kompetansebarometer for 2021 ble det for første gang stilt spørsmål om bedriftene har behov for yrkesfaglig kompetanse med mesterbrev. Det var de bedriftene som oppgav å ha behov for yrkesfaglige studieprogrammer eller håndverksfag, i alt 73 prosent av bedriftene, som fikk spørsmål om i hvilken grad de har behov for mesterbrev kompetanse. Av disse oppgav nesten 6 av 10 at de hadde behov for kompetanse med mesterbrev. Barometeret viser at behovet for yrkesfaglig kompetanse med mesterbrev var høyest innen Byggmesterforbundet, Norsk olje og gass, Byggenæringens landsforening (BNL), NELFO og Sjømat Norge. Alle disse landsforeningene hadde en andel som var høyere enn gjennomsnittet for alle landsforeninger under ett.

Innplassering av mesterkvalifikasjonen i NKR

Mesterbrevnemnda har fulgt utviklingen av Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) fra før rammeverket ble fastsatt av Kunnskapsdepartementet (KD) i 2011. Og spørsmål knyttet til mesterbrevets mulige innplassering i rammeverket har jevnlig vært drøftet av nemnda.

Formålet med NKR er at det skal være et verktøy som skal styrke livslang læring i norsk kontekst og være et forvaltningsverktøy for nasjonale kvalifikasjoner.²

² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-11-08-1846>

Mesterbrev

Postboks 5145, 0302 Oslo

NOKUT er av KD gitt i oppdrag å evaluere NKR: "*Evalueringen skal gi et helhetlig bilde av hvordan NKR fungerer i dag og gi et grunnlag for videreutvikling*".³

Mesterbrevnemnda mener at tiden nå er inne for å åpne NKR for formelle kvalifikasjoner som har store deler av sin lange kompetanseopparbeiding i arbeidslivet, blant annet mesterkvalifikasjonen.

Mesterkvalifikasjonen innebærer lære hele livet. Kvalifikasjonen er et eksempel på en sterkere kobling mellom utdanning og arbeidsliv slik det er etterlyst i flere stortingsmeldinger. En innplassering av mesterkvalifikasjonen i NKR vil styrke nasjonal kompetansepolitikk og samtidig gi kvalifikasjonen en tydeligere næringspolitisk rolle.

Mesterbrevnemnda arbeider målrettet for å bidra i viktige samfunnsoppgaver ved å

- sikre etablering og sunn drift av nye virksomheter
- bidra til å redusere kompetansegapet ved å sikre høyere yrkesfaglig lederkompetanse
- bedre rekrutteringen til yrkesfag
- ta ansvar for lærlinger og sørge for at de får læreplass
- være et distriktpolitisk verktøy for sysselsetting og bosetting
- sikre kvaliteten i håndverkstjenester til private og profesjonelle kjøpere
- sikre et kompetent og seriøst arbeidsliv
- bevare viktige håndverkstjenester
- hindre ulovlig bruk av mestermerket

En innplassering av mesterkvalifikasjonen som en høyere yrkesfaglig lederkvalifikasjon vil kunne bidra vesentlig til en riktig verdsetting og synliggjøring av mesternes kompetanse, til gode for den enkelte mester, for samfunnet og ikke minst til økt rekruttering til mesterfagene. Mesterkvalifikasjonen har også en viktig rolle i å bevare de små tradisjonelle håndverksfagene hvor læring fra mester-til-lærling er av avgjørende betydning.

Europakommisjonen kom i 2017 med reviderte anbefalinger knyttet til EQF (European Qualifications Framework) hvor de anbefalte at læringsutbytte kan oppnås på ulike måter i formelle, ikke-formelle eller uformelle miljøer i en nasjonal og internasjonal kontekst. I årene etter har det vært en dreining mot at land i større grad inkluderer flere kvalifikasjoner i sine nasjonale rammeverk.

En kartlegging av CEDEFOP viser at etter 2017 har mer enn 20 land inkludert ikke-formelle kvalifikasjoner i sine rammeverk.⁴ Slik har utviklingen av nasjonale kvalifikasjonsrammeverk (i Europa) bidratt til en endring i synet på læring og kvalifikasjoner. Der Europa har gått langt i også å inkludere ikke-formelle kvalifikasjoner har Norge ennå ikke inkludert formelle kvalifikasjoner, som mesterkvalifikasjonen, i NKR. Slik fungerer NKR som et utdanningsrammeverk, ikke et kvalifikasjonsrammeverk etter forskriftens formålsformulering.

Mesterbrevnemnda mener at NKR i dag ikke dekker viktige kvalifikasjoner på en tilfredsstillende måte. Utviklingen i Norge og ulike nasjonale mål og satsinger har ikke ført til endringer i NKR. Gitt at kompetanse opparbeides på ulike arenaer burde NKR ha blitt videreutviklet. Nemndas oppfatning er at det er behov for

---

³ Kilde: Supplerende tildelingsbrev fra KD til NOKUT, *Statsbudsjettet 2021, kap. 241, post 21 og kap. 275, post 21, Supplerende tildelingsbrev nr. 1 til NOKUT med oppdrag om evaluering av NKR.* (KD ref.:20/4547-37)

⁴ Kilde: Cedefop. *Overview of National Qualifications Framework Developments in Europe 2019.* 2019.

Mesterbrev

Postboks 5145, 0302 Oslo

nye innplasseringer ved at både mesterkvalifikasjonen og fagskoleutdanninger anses som høyere yrkesfaglig kompetanse, og bør innplasseres på nivå 6. Videre mener nemnda at det må bli en langt sterkere tydeliggjøring av livslang læring utover akademisk fokusering på nivå 6-8. På mange måter haster det å få til et mer moderne syn på NKR.

Mesterbrevnemnda mener at utviklingen av NKR ikke må gå i en retning hvor rammeverket på de høyere nivåene først og fremst er et verktøy for utdanningstilbyderne innen høyskole- og universitetssektoren. Arbeidslivet og arbeidslivets parter må på en helt annen måte enn tidligere trekkes markant inn i utviklingsarbeidet, slik at utviklingen går i samme retning som i de mest sentrale landene i Europa med et mer moderne syn på kvalifikasjoner. Det er ikke naturlig at den norske mesterkvalifikasjonen skal stå utenfor NKR.

En fortsatt manglende innplassering i NKR av mesterkvalifikasjonen kan lede til at mesterbrevets rolle som et næringspolitisk og kompetansepolitisk verktøy vil bli nedvurdert og valgt bort av den enkelte fagarbeider. Uten en innplassering vil det på sikt kunne bli en oppfatning at alle mesternes kompetanse ikke ligger på samme høye nivå. Dette fordi mestere som er tildelt sitt mesterbrev med bakgrunn i en fagskoleutdanning vil kunne ha en henvisning til NKR, mens mestere, som har tatt mesterutdanningen, ikke kan oppnå de samme godkjenninger eller sertifiseringer, på grunn av manglende innplassering i NKR. Videre kan følgen også bli at de av den grunn ikke vil være kvalifisert for å delta i konkurranse om oppdrag.

Mesterbrevordningen har altså en viktig rolle både i kompetansepolitikken og i næringspolitikken. For at Mesterbrevnemnda skal kunne være en aktør i politikktviklingen, er det avgjørende at mesterkvalifikasjonen innplasseres på nivå 6 i NKR. Det vil gi en riktig verdsetting og synliggjøring av mesternes kompetanse til gode for den enkelte mester og samfunnet.

Til tross for en viktig nærings- og utdanningspolitisk funksjon, er mesterbrev en lite synliggjort karrierevei i politiske sammenhenger.

Mesterbrevnemnda mener at den norske mesterkvalifikasjonen skal innplasseres på nivå 6 i NKR på lik linje med andre sammenlignbare europeiske mesterkvalifikasjoner.

Vennlig hilsen

Heidi Tveide
daglig leder

André Kristiansen
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur